

Olinhan siellä minäkin

Antero Aarvala

Välittömästi vapun jälkeen vuonna 1941 alkoi osaltani Salpalinjan rakentaminen. Sitä kutsutaan nykyisin myös Salpa-asemaksiksi. Pari kuukautta aikaisemmin olin täyttänyt 14 vuotta, joten olin työryhmän nuorimpia, kenties nuorin. Tämä Suomen suurin rakennustyömaa käsitti betonibunkkereiden, miehistökorsujen, juoksuautojen ym. linnoituslaitteiden rakentamista Virolahdelta kohti Saimaan saaristoa ja sieltä edelleen koilliseen aina Lappiin saakka. Rakentaminen aloitettiin 1940-luvun alussa ja sitä jatkui sen puoliväliin saakka eli sodan päättymiseen asti.

Linnoitustöissä oli enimmillään 35.000 henkilöä urakoitsijoista armeijan joukkoihin, ammattimiehistä vankilan kokeneihin ja sotavankeihin asti. Vaikka rakentajien joukko oli sangen kirjava, niin raaka-aineiden laadusta ei tingitty eikä myöskään työn tulokista. Itse kukin voi todeta, että näin on, tutustumalla Salpalinjan rakenteisiin.

Minun tehtävänä oli kantaa parimetrisiä, sepän teroittamia poranteriä porareille. Kallioon porattuihin reikiin panostajat tulppasivat dynamiittipötkyt, jotka räjäyttämällä kallio saatiin hajalle ja päästiin varsinaisiin rakennustöihin. Poran terät tylsyivät kovan graniitin takia varsin pian, joten niitä oli kannettava sepälle teroitettavaksi melko tiuhaan tahtiin. Noin puolitoistametriselle nassikalle raskaiden, parimetristen terien kantaminen kallioisessa ja melko epätasaisessa maastossa oli rankkaa. Työvuoro alkoi aamulla klo 5 ja se kesti klo 14 asti, jolloin tuli iltavuoro. Ruokatuntia lukuun ottamatta mitään kahvitaukoja ei tunnettu, eikä kukaan puhunut lapsityövoiman hyväksikäytöstä.

Sota-arkistossa olevasta palkkakortistani ilmenee, että palkkani oli 7 mk tunnilta toukokuussa, mutta kesäkuussa se on ollut 5 mk tunnilta. Linnoitustöissä ehdin ansaita kaikkiaan 858 silloista markkaa juhannukseen 1941 asti, jolloin alkoi jatkosota. Isäni lähdettyä rintamajoukkoihin näytti sota minun osaltani tarkoittavan lähettinä toimimista Miehikkälässä sijaitsevassa sotilasyksikössä. Mainittakoon, että Terijoella asuesamme äitini kuoli v. 1936 minun ollessa 9-vuotias. Minua 5 vuotta nuorempi veljeni oli sodan alkaessa Hämeessä isoisäni luona, joten varsinaisesta perheestä ei voinut puhua.

Sotalähetin tehtävät jäivät kuitenkin vähiin, kun iltapäivällä 25.6. sain käskyn saapua yksikön toimistoon, jossa ilmoitettiin, että alaikäisenä en saa jäädä sotatoimialueelle, vaan minun on välittömästi sieltä poistuttava. Vastustin lähtemistä todeten olevani lähetti. Vastaanhangoittelu ei tietenkään mitään auttanut, koska ikäni ilmeni papeista, enkä voinut sitä vanhemmaksi muuttaa, kuten eräät tuntemani kaverit tekivät. Ainoa turvani siinä tilanteessa oli polkupyöräni, jonka tavaratelineelle vähäiset tavarami mahtuivat. Ei auttanut enää mikään muu kuin suunnata pyörä Miehikkälästä kohti Taavettia, jonne saavuini klo 21 paikkeilla.

Asemalla totesin, että juna Kausalaan lähtisi vasta aamuyöstä klo 3 tienoilla, joten aikaa kuluttaakseni menin lähellä sijaitsemaan elokuvateatteriin katsomaan muistaakseni jotakin kotimaista elokuvaa. Pari tuntia menikin melko mukavasti, mutta loppuai-

ka ennen junanlähtöä oli kulutettava asemalla vetelehtien. Juna tulikin aikataulun mukaisesti ja se saapui Kausalaan, jossa setäni asui, varhain aamulla. Melkoisen väsyneenä herätin talon asukkaat ja kerroin heille mitä oli tapahtunut.

Juhannuksena 1941 alkanut sota jatkui syyskuuhun 1944 ja vaikka lähetin tehtävät Miehikkälässä loppuivatkin heti alkuyritykseen, ei sotakokemukseni jäänyt siihen, vaan helmikuussa 1944 pääsin 16-vuotiaana vapaaehtoisena puolustamaan Helsinkiä vihollisen suurpommitusta vastaan.

Oma lukunsa onkin tuon ajan tapahtumien kuvaaminen, johon kuuluisi myös ajat sitten vanhentunut epävirallisen holhoojan (tätini) antama kirjallinen suostumus vapaaehtoiseksi pääsemiselleni.